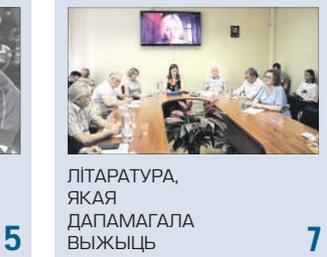

САКРЭТЫ МАЙСТЭРСТВА ЗАСЛУЖАНАГА ПЕДАГОГА

ЛІТАРАТУРА, ДЭКАПАМАГАЛА ВЫЖЫЦЬ

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

Родная газета на роднай мове

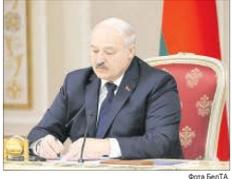

ЗВЯЗДА

11 Чэрвеня 2024 г. Аўторак № 112 (30246)

«ЛІЧБА Ё ПАЎМІЛЬЯРДА ТАВАРААБОРОТУ — ДОБРА, АЛЕ ТРЭБА ІМКНУЦА ДА ЗАПАВЕТНАГА МІЛЬЯРДА»

Перспектывы кірунку супрацоўніцтва з Варонежскай вобласцю

З 8 да 10 чэрвеня ў Беларусі з візітам знаходзілася делегацыя Варонежскай вобласці на чале з губернатарам Александром Гусевым. Цэнтральнае падзея насчынага графіка делегацыі — сустрэча з Прэзідэнтам Беларусі Александром Лукашэнкам. Сустрэча не для пратакола, а для канкрэтных рашэнняў. У Варонежскай вобласці і Беларусі няма падобнага. Рэгіён плённа развіваецца па розных кірунках, захоўваючы направавы дасягаві і набываючы новыя кампаніі. Так падыход вылі імпануе беларускаму боку. Акінт у рэгіёне робіцца на прамысловасць і сельскую гаспадарку, сферу, у якіх атрымаў поспех і Беларусь. Супрацоўніцтва гэтых вобласцей тут могуць быць карыснымі як для Беларусі, так і для Варонежскай вобласці. Асабліва важныя бачыцца ўзаемадзеянне ў сферы радыёэлектронікі. Гэта галіна сёння актыўна развіваецца ў нашай краіне, а на тэрыторыі Варонежскай вобласці дзейнічае больш за 20 апавердзых прадпрыемстваў. На мінулым тыдні падчас наведвання Іркуцкага авіязавода Александр Лукашэнка звяртаў увагу на тое, што беларусы маюць жаданне «бачыць умяняванне ў працы па высокіх тэхналогіях», якія ажыццяўляюць расійскія партнёры. Таму, наглядзячы на моцную базу, работы на іве беларуска-расійскага супрацоўніцтва нішчэ шмат. І ўзаемадзеянню з Варонежскай вобласцю — плінная увага.

Александр Гусев наведваў нашу краіну ў красавіку 2022 года і таксама тады сустрэўся з беларускім лідарам. Як нагадаў Александр Лукашэнка, два гады таму ў Мінску былі наменці ў сфера важных кірункаў для супрацоўніцтва, дамоўлены больш актыўна ўзаемадзеянне ў прамысловасці, сельскай гаспадарцы, гуманітарнай сфераі. «Шмат у чым дзякуючы вашым намаганням Варонежская вобласць увайшла ў лік найважнейшых партнёраў нашай краіны. У 2023 годзе таварааборат перавышоў паўмільярд долараў. Добрая лібча, але трэба імкнуцца да запаветнага мільярд. Тым больш што і сёлетня захоўваецца надзейная дынаміка. Рэгіён выйшаў на 13-е месца ў Расіі па аб'ёмах экспарту з нашай краіны», — кажаў Прэзідэнт.

СТАР 2

СВЯТА МІРУ І ЗГОДЫ У Гродне маштабна прайшоў XIV Фестываль нацыянальных культур

Сёлетня праграма была надзвычай насычаная. Павялічылася колькасць удзельнікаў этнічных суполак. Адбылося каля ста розных мерапрыемстваў. Самымі папулярнымі лакальнымі традыцыйна былі нацыянальныя паадворкі, дзе можна было пазнаёміцца з касцюмамі, культурай і кухняй розных этнасаў. Лейтыватам свята стала тема сям'і — вялікай сям'і народаў, што жывуць у Беларусі.

Калоны ідуць і... танцуюць

Свята пачалося адвечарком у пятніцу, 7 чэрвеня, іскравым таагратэраваным шасцем. Калоны ўсіх дыяспар удзельніц прайшлі па вуліцы, паабалі якой іх віталі шматлікія гродзенцы. Удзельнічы гараджане не хавалі эмоцыі, падтрымлівалі удзельнікаў шасця. За тры дні фестывалю наведалі каля 200 тысяч чалавек. Праціўны дождж ненадоўга затырмаў рух, але хутка неба праяснілася, і калоны рушылі далей. Больш за 850 удзельнікаў 36 нацыянальнасцяў аб'ядналіся, каб прадэманстраваць сваю разнастайнасць і разам з тым згоду і мір на беларускай зямлі. У складзе калоны — музычныя калектывы этнічных аб'яднанняў. Па словах арганізатараў, сёлетня фестываль прымаў самую вялікую колькасць удзельнікаў за ўсю гісторыю яго правядзення. Шасце стала сапраўдным карнавалам. Паўсюдна гучалі песні, грывелі барабаны. Лезгіка, карагоды — усё гэта не пакідала раўнадушна і прысутных. Тэмычы гараджан і турыстаў з усіх куткоў Беларусі прышоў у Гродне, каб апынуцца ў эпіцэнтры гэтых незабытых паезд. Паа гукі ападысменту дыяспары ў сваіх нацыянальных касцюмах прыбылі да галоўнай сцэны фестывалю.

Падчас урачыстага адкрыцця прагучала прывітанне Прэзідэнта Беларусі: «Гэта іскрава падзея стала неад'емнай часткай культурнага жыцця нацыі адзержавы. Дзякуючы такому знакамку міжнароднаму праекту, мы маем унікальную магчымасць назіраць за суквеццем талентаў прадстаўніц розных нацыянальнасцяў і веравананняў, якія пражываюць у міры і згодзе на беларускай зямлі».

Фестываль нацыянальных культур увайшоў у жыццё Гродзенскага рэгіёна атмасферай дружбы і адзінства, заваў падачы цырымоніяй адкрыцця старшыня Гродзенскага аб'яўнальнасця Уладзімір Каранік. «Гэта каларытнае мерапрыемства адыслае да нашых вытокаў, традыцыі і культуры, дамаструе, што людзі розных нацыянальнасцяў і веравананняў могуць жыць у міры і згодзе. Мы ўсе розныя, і ў гэтым наша баацяча», — падкрэсліў губернатар. Па яго словах, у Гродне і рэгіёне пражываюць больш за 90 нацыянальнасцяў і народнасцяў. Ніхто ні з кім не канфліктуе, усё разам імкнучыся стварыць добрабы і агульным доме — Беларусі.

Таме сям'і былі атварылі ў ходзе цырымонія адкрыцця вясельным абрадам, падачы якога прадстаўніц ўсіх дыяспар адорвалі маладую беларускую сям'ю сваімі нацыянальнымі паадорункамі. Гэта тэа прадыметы, якія прысутнічаюць на вясельні этнічных дыяспар: урыжыванне, гадуныя ўборы, прадыметы побыту, пачастункі.

Эльшэбрыні Салах Махамед Эльсавэ. Ён сёлетня быў адзіным прадстаўніком Егіпта. Малады чалавек далучыўся да адной з традыцыйных фестывальных паадорынаў на алей сям'юбравы ў Каложым парку. А падачы таагратэраваната шасця пакараў ўсіх сваімі шырокай уменскай. Пра яго так і казалі: «прыгажун». Упадчас сустрэчы на нацыянальным паадворку, які аб'яднаў прадстаўніц Палесцыі, Егіпта, Нігерыі і Камеруна, Салах Махамед Эльсавэ расказаў, што вельмі ўражаны такім цёплым прыёмкам: «Людзі пляскалі ў далоні, казалі, што рады бачыць». Ба часта бываюць у Егіпце, дзе ім вельмі падабаецца адвечываць. Гродна — вельмі прыгожы, еўрапейскі горад, ён называюць застанецца ў мам сэрцы. А фестываль — гэта нешта неверагоднае, асабліва ўвечары, падачы шасце і адкрыцця, калі столькі прадстаўніц розных народаў танцуюць. Гэта крута. Свята паказвае, што Беларусь — мірная краіна, адкрытая для ўсіх». Салах ужо восьм гадоў жыве ў Беларусі, тут атрымаў вышэйшую адукацыю і пакуль не збіраецца адысьць з'яждзяць.

На фестывалі нацыянальных культур пабывала делегацыя з горада Луньна правядзены Ганьсу. Луньні і Гродна — паадорныя горады. Госці выказалі пажаданні, каб сувязі паміж беларускімі і кітайскімі гарадамі развіваліся. Яны расказалі, што фестываль ім падараў шмат іскравых уражванняў, а Гродна скараў сваёй прыгажосцю, архітэктурай, навакольным асяроддзем, зелянінай.

На паадворку грэкаў гучалі баллады, бытавыя і імпічныя песні. Грэкі ўражалі і антуражам — было адчуванне, быццам трапілі ў старажытны Эладу. Прадыстайні аб'яднання «Пеланэз» расказалі, што зроблі акцент на нацыянальных грэцкіх танцах. Лізавета Сейсінава прымае ўдзел у фестывалі з

2014 года, заўсёды з задавальненнем соды прыязджае. Фестываль дорыць шмат сям'юбравы, дае магчымасць сустрэцца з іншымі грэкамі. Гасцей тут сустракалі багатым пачастункам. Былі халва, крэветкі, далма, суфляк, запіканкі. Ну і як жэ без алейка і сыру! Расказалі і аб вясельнай традыцыі: на шнасце маладых грэкаў боць гігавыя талеркі. За адно ўвечары могуць рабыць больш за 150. На іх пасля танцуюць танец плянага грэка, калі адзін з мужчын прыкідваецца невярозным. Ён вылівае чарку без дапамогі рук і рабывае яе.

А што ў суседзтву? Украіноў паадворак сустракае салам і настойкай. Руліўцы гаспадыні ледзь паспяваюць нарэзаць традыцыйны прадыкт. Сала тут розных відаў: салёнае з часнаком і прыправамі, марынаванае і запечанае. Да сваёй зямлітка звывагала сям'я Власоў — Ніна і Пётр. Мужчына родам з Украіны, ажаніўся з беларускай, і 40 гадоў сям'і жыве ў Гродне. На фестываль прыходзіць пастаняна, каб хоць ненадоўга апынуцца ў каларыце традыцыі свайго народа. «Пабываеш тут — і на сэрцы цяплай становіцца», — кажа Пётр.

На польскім паадворку абсталывалі «хатку» са старадаўнім інтэр'ерам. Тут вучылі вырабляць кветкі з газдыраванай паперы і пляцьці тлінячыя гаршкі. А насторы стваралі творчыя калектывы, якія выканалі народныя танцы — маурку, паланэз, кравакві. Удзельнікі ансамбля народнай музыкі і песні «Рэха Астрыцка» Галіна і Казімір расказалі, што іх калектыв вельмі добра прымаюць, а фестываль дае магчымасць прадэманстраваць сваю культуру, кухню, разам з тым адчыць атмасферу сям'юбравы на беларускай зямлі. «Тут наша радзіма, мы жывем і прадымем дзеля гэтай краіны», — зазначылі

СТАР 3

ЦЫТАТА ДНЯ

Аляксей БАГДАНАЎ, міністр антыманаполнага рэгулявання і гандлю: «Аграрыямі спрацавана стратэгія на развіццё вытворчасці таматаў і агароду ў закрывым грунце да 2027 года, што дазволіць нам забяспечыць 80—90 % уласнай вытворчасці ў міжсезонны перыяд. Ужо атрымаўся на працягжжанне спрацаваць, і мы мінулы міжсезонны перыяд на агароду спрацавалі на 100 працэнтаў. Па таматах тэхналогія былі складанымі, неабходна дадаць аб'ёмнаў вытворчасці, пабудоваць новыя цяплицы. Да 2027 года і таматаў будзе забяспечывацца каля 80—90 працэнтаў ад неабходнага аб'ёму».

Абітурыент-2024

Узлёт, падзенні і... парушэнні

У першы дзень цэнтралізаваанага экзамену 636 выпускіноў беларускіх школ з 55,5 тысячы, якія прымаі ўдзел у іспыце, атрымаі максімальна магчымую колькасць балаў — сто.

Па словах міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь Андрэя ІВАНЦА, удзельнікі выпрабавання паказалі высокія вынікі. Прычым стабільны ёсьць па ўсім прадыметам, а іх, нагадаем, школьнікі здавалі ач тырнаццать. Больш за ўсё на іспыце адзнак выпускіноў дасягнулі ў такой дысцыпліне, як матэматыка, — 248 чалавек. Але ж былі і падзенні: не адыолі экзаменацыйную работу 64 выпускіноў, у тым ліку па матэматыцы — 50 чалавек.

СТАР 3

ШТО Ё СВЕЦЕ РОБІЦЦА

Кіраўнік МЗС Грэцыі: Еўропу чакаюць змены і ўзрушэнні пасля выбараў у Еўрапарламент

Пасля выбараў у Еўропе, які адбыліся на мінулым тыдні, будучы адвечываць змены як на ўзроўні краіна, так і на ўзроўні Еўрапейскага саюза, для абрання старшын Еўракамісіі (ЕК) можна будзе стварыць кааліцыю трох вядучых сіл Еўрапарламента. Або гэтым зваў кіраўнік МЗС Грэцыі Ергас Гералатрыс у інтэрв'ю ERT, перадае РІА «Новости». Па выніках выбараў у Еўропе значнага поспеху дабіліся правыя сілы. У Францыі прэзідэнт Эмануэль Макрон вярнуў рэспубліку. Нацыянальны сход (ніжнюю палату парламента) іспіт скаршыла кантраверсія кіруючай партыі на выбарах у Еўрапарламент і прызначэнні парламенцкай выбараў на 30 чэрвеня. Акрамя таго, прэм'ер Белыні аб'явіў аб адвечыці пасля няўдачы яго партыі «Адкрытыя фламандскія лібералы і дэмакраты» (Open VLD), якая атрымала менш за 6 % галасоў і ісацупіла правы палітычны сіле «Фламандскі інтэрас» (N-VA). Правацэнтрыскай Народнай партыі перамагла на выбарах у ЕС у Іспаніі. Краінае правая партыя «Олас» (Vox) падышла сваё прадстаўніцтва ў парламенце. «Неумоўнена, што ў Еўропе будучы адвечываць змены як на ўзроўні дзяржаў, так і на ўзроўні Еўрасаюза, — адвечываў Гералатрыс. — На дзяржаўным узроўні дзе буйная еўрапейская дзяржава, рухальныя сілы ЕС, Францыя і Германія, атрымалі вынікі, якія звываюць установаў палітычны парадак».

Нарэндра Модзі трэці раз ступі прэм'ер-міністрам Індыі

Лідар Нацыянальнага дэмакратычнага альянсу (НДА), які атрымаў перамогу на парламенцкіх выбарах у Індыі, на чале з Індыскай народнай партыяй («Бхарата джаната партыі», БДП), Нарэндра Модзі прынеў прысягу і трэці раз ступі пасаду прэм'ер-міністра Індыі. Пра гэта паведаміла ТАСС. Модзі стаў другім у історыі краіны палітыкам, які трэці раз запар узначаліў урад Індыі. Да яго гэта зрэшці першы раз у історыі Індыі Джэахардан Нэру. Палковы партыі Модзі ўпершыню за 10 гадоў не адырала набрала абсалютнай большасці галасоў, у склад кааліцыйнага кабінета уваходзяць і члены партыі-саюзнікаў Модзі па НДА. На мерапрыемстве сабралася каля васьмі тысяч гасцей: палітыкі, паслы, дыпламаты, прадстаўнікі грамадскасці. На цырымонію прыбылі ў тым ліку і запрошаныя лідары сямі краін-суседзяў Індыі па рэгіёне. Прэзідэнт Беларусі Александр Лукашэнка павінашаў прэм'ер-міністра Індыі Нарэндру Модзі з заслужанай перамогай на парламенцкіх выбарах. Аб гэтым ведавалі і прас-службе беларускага лідара. Прэзідэнт выказаў надзею, што беларуска-індыскае адносінны прадымюць паглыбляцца ў дружалюбныя і ўзаемавыгадныя ключы. «Мінск поўны рашучасці вывесці дубаковы дыялог на ўзровень стратэгічнага партнёрства», — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы. «Добрай асновой для нашай работы па дзясяцінамі гэтай мэты будзе дарожная карта па развіцці ключавых напрамкаў супрацоўніцтва паміж Рэспублікай Беларусь і Рэспублікай Індыя на 2024—2026 гады. Разлічваю, што дакумент будзе падпісаны найбліжэйшым часам».

КОРАТКА

• Азербайджанская парламенцкая делегацыя на чале са Старшынёй Мілі Рэспублікі Азербайджанскай Рэспублікі Сагібэі Гафаравы знаходзіцца ў Беларусі з афіцыйным візітам.

• У студзені — сакавіку бягучага года Беларусь паставіла ў Варонежскую вобласць будаўнічы матэрыялы на суму \$2,6 млн.

• Пры выяўленні глянца на целе трэба звывраціцца ў найбліжэйшую арганізацыю аховы здароўя па медыцынскаму дапамогу.

• Беларуская чыгунка часова змяніла графік руху асобных паездак на ўчастку Марыні — Асіновы.

Брэнд

ПАД ЗНАКАМ АЙЧЫННАГА «ЗОЛАТА»

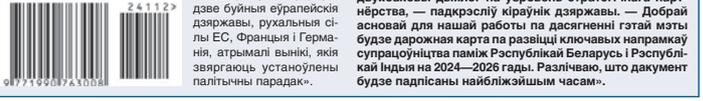
У горадзе Оршы Віцебскай вобласці ўпершыню прайшоў фестываль беларускага іль «Поле кветак», які сабраў глядачоў і удзельнікаў. На маштабным свяце ўшанавалі выдатніку галіны лёгкай прамысловасці Аршанскага раёна.

Новы брэндывы фестываль «Поле кветак» — дзевяціцца ўжо вядомага фестывалю «Ізумлённы край», які некалькі гадоў запар ладзілі ў Оршы. Яно і не дзіва, менавіта ў гэтым горадзе паўночнага рэгіёна паспяхова дзейнічае сама буйны ў Еўропе льнокамбінат. Правядзенне

больш маштабнага фестывалю, лічачы арганізатары, дадце Аршанскае лічачы магчымасць выйсці на новы ўзровень, а свята стане традыцыйным для Віцебшчыны.

СТАР 3

Звезда
Ідзе падпіска на «Звяду» на ІІІ квартал і ІІ паўгоддзе 2024 года
Мы абцадем нясумны час з любімай газетай.
ЗАСТАВАЙЦЕСЯ З НАМІ — БУДЗЕ ЦІКАВА!

ГАЛОЎНЫ ПАДАРУНАК — ЯРКІЯ ЎРАЖАННІ

Фестываль «Вытокі» прайшоў у Пружанам

ФАРМАТ новай, а таксама сьветла і разнастайная праграма называюцца ў Пружанам прайшоў спартыўна-культурны фестываль «Вытокі». Для Брэстчыны гэта нагода для радасці, заўжды прыемна прымаць такія буйныя падзеі, а для іншых рэгіёнаў — нагода для лёгкага суму. Сёлетня фестываль праходзіў толькі ў адным рэгіёне. Праду, сумаваць, доўга не прыйдзецца. Ужо наступным летам святочную эстафету падхопіць іншая вобласць. Але пакуль падаждзем вынікі «Вытокаў» у першым рэгіёне.

«Не скаржы, што Пружаны — гэта культуры, гістарычны і спартыўны горад. Расціне працэві ў Браскай вобласці, першым рэгіёне, дваццаці, юбілейна, «Вытокі» невялікае. Наш фестываль і спартыўны, і культурны і сямейны, дзе аб'ядналі розныя сферы. А мы, як добрыя госці, прыхвалі не з лустымі рэаліямі, — адначыню Прэзідэнт Нацыянальнага

нага алімпійскага камітэта Віктар ЛУКАШЭНКА.

Адным з падарункаў гораду ад НАК Беларусі стала сучасная скейт-пляцоўка, якую ўрачыста адкрылі 7 чэрвеня. Яшчэ да адкрыцця адкрыццёвая сабрала намяла атакую скейтбордзіна, таму можна не сумнявацца, што паставаць яна не будзе. Сярод першых я

пратэсцівалі шматразовыя чэмпіёны Расіі па скейтбордынгу і удзельнікі Алімпійскіх гульняў у Токіа Александр Гусев, Ягор Кальдзіжкі і Александр Цмоцна, а таксама найлепшыя беларускія прадстаўнікі ролер-спарту і наймацнейшыя каманды краіны па брыджынг.

«Брэстчына заўсёды ўпэўнена рухалася ў спартыўным кірунку. Улічваючы вопыт нашага рэгіёна ў правядзенні фестывалю, пастараліся апраўдаць давер НАК Беларусі і ўлічылі ўсе магчымасці. Пружаны маюць добрую спартыўную базу: акадэмія, ледовы палац, прыялі ў парках стадыён, цыпер і скейт-пляцоўка. Мы будзем і надалей працягваць падтрымліваць нашых спартсменаў», — сказаў старшыня

Браскага аблвыканкама Юрый ШУЛЕЙКА.

Прынамсі не застаўся без падарункаў і сам Нацыянальна алімпійскі камітэт. Першай у сувэрэннай гісторыі Беларусі алімпійскага чэмпіёна Кацярэя Карцін перадала ў музей НАК Беларусі сваю ўзнагароду — бронзавы медаль Алімпійскіх гульняў у Барселоне. «Шмат разоў наведвала НАК Беларусі, бачыла розныя прызы, кубкі, а ў мям стане дзве толькі копіі. Таму разам з дачкой вырашылі выправіць сітуацыю. Бронзавы медаль Барселоні-92 для мяне вельмі драгавы. Гэта мая першая алімпійская ўзнагарода, якую заваявала ў складзе квартэта больш вопытных сябровак па камандзе», — прызналася чэмпіёнка.

«Вытокі» ў Пружанам прыцягнулі да сябе не толькі аматараў спорту, але і чэмпіёнаў. Таюк вельмі колка катэжы знамяцітых атлетаў, чэмпіёнаў і прызёраў Алімпійскіх гульняў, чэмпіёнаў свету і Еўропы, вярмах футбалістаў гэтых горад, адрэцый, не бачыў ніколі. Александр Андрэй Багдановіч, Ганна Гуськова, Максім Недасекаў, Васіліна Марзлюк,

Алім Селімаў, Юлія Несцяярка, Ірына Курачкіна, Марына Слуцкая, Александр Глеб, Любоў Чаркашова зрабілі са сваімі аматарамі тысячы сціпкі і раздалі толькі ж аўтографавы. Легенды спорту сустрачалі не толькі на адкрыцці фестывалю і на спартыўных лакацыях, але і на футбольным полі. Таварыскі матч спартыўны зорак сабраў німала глядачоў. Сапраўды, калі яшчэ убачыць каманды, сабраныя выключна з чэмпіёнаў.

Знакавай падзеяй стала і прэзентацыя кнігі першага алімпійскага чэмпіёна ў гісторыі беларускага спорту Сяргея Макаранкі. Пераможца Гульніў 1960 года, вясляр прадставіў свае мемуары, выданыя пры дапамозе НАК Беларусі. Дарчы, Сяргей Макаранка пачынаў свой шлях на Алімпі ў Брэсце, таму падзея ўдвая сімвалічная.

Адна з галоўных падзей праграме «Вытокаў» — алімпійскі квест. У адным месцы за некалькі гадзін дзеці да 14 годаў маглі правярць свае сілы ў 26 відах спорту, самых розных. А дапамагалі ім найлепшыя спартсмены і трэнеры. І весепа, і карысна, бо такім

чынам дзеці могуць зацікавіцца пэўным відам спорту і тут жа запісацца ў мсцовую секцыю. Прыемным дадаткам сталі каштоўныя падарункі ад арганізатараў, падарытаваныя для пераможцаў квесту. Спартыўна-гістарычны квест сабраў 15 каманд, якія прайшлі 7 розных пунктаў, звязаных з гісторыяй і культурнай спадчынай Пружан: Палац культуры, Гандлёвы рады, сядзіба Шышоўскіх і іншы. Удзельнікі сумшчальна скажана на скакчалцы з адваданнем іменна алімпійскіх спартсменаў, прысуданне з разгаданнем рубсу і страблы з асацыяцыям.

«Вытокі» — фестываль ва ўсіх зонах яркі. І за гэта адказвае адзін з галоўных арганізатараў — мастацкая галерэя «АртХаос», якая кожны раз прыводзіць для гэтай фестывалю нешта незвычайнае. Сёлетня дзеці на стадыёне «Мухавец» афармілі скейт-пляцоўкі і горкі для катання. Самыя старыя і наймацнейшыя атлеты ў Пружанам прыялі ўдзел больш за 200 дзяцей. Усёго фестываль у Пружанам сабраў некалькі тысяч удзельнікаў.

Узровень

НАСТАЎНІК ФІЗИЧНАЙ КУЛЬТУРЫ ПАВІНЕН БЫЦЬ МАЙСТРАМ СПОРТУ ПА ЎСІХ ВІДАХ СПОРТУ

Як такое магчыма, раскажаў заслужаны педагог

Усе прывыклі звяртаць пільную увагу найперш на спорт вышэйшых дасягненняў, на медалі і рэкорды. А часта аснова гэтага спорту, падмурка, без якога не было б ні медалю, ні рэкордаў, застаецца ў цені. Калі шчыра, то што для многіх школьнікаў ўрокі фізічнай культуры? Частей за ўсё, урок, які пры жададні можна прагуляць і за аднакуну на якім не варта моцна турбавацца. А разам з тым фізічная культура — прадмет, які выконвае найважнейшую задачу. Робіць дзяцей і падлеткаў развітымі, здаровымі і моцнымі. Фізічная форма, закладзеная ў дзяцінстве, застаецца з чалавекам назаўжды. Канешне, пры ўмове, што педагог ставіцца да сваёй справы адказна і з душой. Настаўнік фізічнай культуры і здаровай Браскага абласнога кадраўка вучылішча Леанід КАБЯК працуе ўжо 50 гадоў. У інтэрв'ю «Звяздзе» ён раскажаў, што галоўнае ў выхаванні дзяцей, чаму не траба быць «фізікрумом» і як школьная фізікультура ўплывае на спорт.

СЯМ'Я І МОЦНАЯ КАМАНДА

«Сявекія дзеці любілі адны і тых жа людзей: Лева Яўшана, Мікалая Озерва, Эдуарда Малафеева, Міхаіла Мустыгіна. Мы ўсе балелі за Александр Мядзведзю, Валерыя Шарыя, Уладзіслава Леаніда і іншыя спартыўныя спартсмены. Спорт быў ладна жывымі кожнага сямейнага хлопчыка і дзяўчынку ў футбол вудца на вуліцы, спартыўны секцыі, дзіцяча-юнацкая школа. Таму ўжо ў 10 класа я вырашыў стаць настаўнікам фізічнай культуры. Бацькоў мой выбар расчаравав, яны бачылі мяне адфіцэрм кі ўрачом. Але, нягледзячы на маміны словы «хоцаш — наступай, хоцаш — не наступай», я паступіў на факультэт фізічнага выхавання Браскага педагагічнага інстытута. Пасля заканчэння атрымаў спецыяльнае ўзровень ІІІ Сярэдняй школы Баранавіцкага раёна. І вось 50 гадоў я ўжо тут», — успамінае Леанід Мікалаевіч.

Выхавальнікі школы-інтэрнату са сваім настаўнікам былі не толькі сям'ёй, але і моцнай камандай. Разам яны неадчынілі перамагалі на розных спаборніцтвах, нязрэка нават на ўсесаюзных. Для школы-інтэрнату з Баранавіцкага раёна перамагалі на турніры ўсесаюнага ўзроўню — амаль што выйграў Алімпійскія гульні. У 2011 годзе з сяротамі Леанід Кабяк перастаў працаваць, але месца мяняць не змяніў. Школа-інтэрнат у Ястрамбелі была расфарміравана, а на яе месцы стала дзейнічаць Браскае кадраўка абласнога вучылішча. «З кадраўка працаваў працей, чым з сяротамі. У вучылішчы ёсць правы, якім яны падпарадкоўваюцца. Але, зноў жа, у першы год траба да отага прывыкнуць. Усе дзеці з розных школ, у іх розны ўзровень падрыхтоўкі, рознае выхаванне. Зноў жа, гэта падлеткі, наступнаюць да нас з восьмы клас. І пакуль усе парануем, раскрывем, траба ваваджання. А ў 10-11 класах ужо працей, яны матываваныя, у іх ёсць мэты, і яны дзеля і працуюць. Многія нашы выпускнікі наступнаюць у сілавую структуру, фізічная культура ім патрэбна, і яны займаюцца ўпарта і адказна не толькі на ўроках, але і на дадатковых занятках», — распавядае Леанід Мікалаевіч, адказваючы на пытанне, ці не цяжка працаваць у такім рытме.

ГАЛОЎНАЯ ЗАДАЧА — ВЫХАВАЦЬ ДЗЯЦЦЕ ЗДАРАВЫМІ

Нязрэка ад трэнеру можна пачуць, што для развіцця спартыўнага рэзерву ім траба супраціўчацца са школьнымі настаўнікам фізікультуры, які часцей за ўсё працуюць самі па сабе. А менавіта яны могуць на месцы ўбачыць зольнага хлопчыка ці дзяўчынку і адкрыць яму шлях у спорт. І гэта агульная праблема. Як адзначае Леанід Кабяк, раней было цяжка знайсці хлопчыка, які б не ўмеў гуляць у футбол, а сёння цяжка знайсці хлопчыка, які ўмеў гуляць у футбол. Па яго словах, здаецца, што дзеці, якія наступнаюць у кадраўка вучылішча, за сем годаў у школе не трымаюць ў руках мяча. І пра які спорт у такім выпадку можна казаць? Таму, сапраўды, уся надзея на настаўніка фізічнай культуры.

«Настаўнік фізічнай культуры павінен быць майстрам спорту па ўсіх відах спорту. Але ў яго яшчэ шмат паяпавой працы, якая забірае час. Таму настаўнік фізікультуры не павінен рыхтаваць спартсменаў. Настаўнік фізікультуры павінен быць

ім даваў, але і шмат патрабаваў. І мы маглі ад іх патрабаваць, бо ўсея падрыхтоўка калектыву быў неабыхавым да гэтых дзяцей. Мы былі для іх больш, чым настаўнікі, яны для нас — больш, чым вучні», — разважае Леанід Мікалаевіч. Самы красамойны паказчык такога ставлення — той факт, што выпускнікі Ястрамбелскай школы-інтэрнату і сёння траімаюць сувязь са сваім настаўнікам, тэлефануюць, прыязджаюць у госці, вядуць са саветамі. Ордэн Працоўнай Славы ІІІ ступені, якім у 1986 годзе ўзнагародзілі Леанід Кабяк, і прысвоенае ў 1987 годзе ганаровае званне «Заслужаны настаўнік Рэспублікі Беларусь» таксама там падверджанне. Але ж за ўсімі высокімі ўзнагародамі стаіць, найперш, ставленне да сваёй працы і адносіны з вучнямі. Магчыма, гэта нават вышэй.

Выхавальнікі школы-інтэрнату са сваім настаўнікам былі не толькі сям'ёй, але і моцнай камандай. Разам яны неадчынілі перамагалі на розных спаборніцтвах, нязрэка нават на ўсесаюзных. Для школы-інтэрнату з Баранавіцкага раёна перамагалі на турніры ўсесаюнага ўзроўню — амаль што выйграў Алімпійскія гульні. У 2011 годзе з сяротамі Леанід Кабяк перастаў працаваць, але месца мяняць не змяніў. Школа-інтэрнат у Ястрамбелі была расфарміравана, а на яе месцы стала дзейнічаць Браскае кадраўка абласнога вучылішча. «З кадраўка працаваў працей, чым з сяротамі. У вучылішчы ёсць правы, якім яны падпарадкоўваюцца. Але, зноў жа, у першы год траба да отага прывыкнуць. Усе дзеці з розных школ, у іх розны ўзровень падрыхтоўкі, рознае выхаванне. Зноў жа, гэта падлеткі, наступнаюць да нас з восьмы клас. І пакуль усе парануем, раскрывем, траба ваваджання. А ў 10-11 класах ужо працей, яны матываваныя, у іх ёсць мэты, і яны дзеля і працуюць. Многія нашы выпускнікі наступнаюць у сілавую структуру, фізічная культура ім патрэбна, і яны займаюцца ўпарта і адказна не толькі на ўроках, але і на дадатковых занятках», — распавядае Леанід Мікалаевіч, адказваючы на пытанне, ці не цяжка працаваць у такім рытме.

«Цяжка быць толькі штацікам, а мы людзі вольныя, жывым па прыняцце «не хочаш — прымуем, не ўмееш — навучым», — жартаваў Леанід Мікалаевіч, адказваючы на пытанне, ці не цяжка працаваць у такім рытме.

«Цяжка быць толькі штацікам, а мы людзі вольныя, жывым па прыняцце «не хочаш — прымуем, не ўмееш — навучым», — жартаваў Леанід Мікалаевіч, адказваючы на пытанне, ці не цяжка працаваць у такім рытме.

зацікаўлены ў тым, каб яго мага больш яго вучыў прадаць у дзіцяча-юнацкую спартыўную школу, дзе і з'явіўся спартсменам. Там у трэнеру яшчэ задачы, а ў нас свае. І самая галоўная задача настаўніка фізічнай культуры — выхаванне дзяцей здаровымі, далучыць іх да здаровага ладу жыцця», — адзначае Леанід Мікалаевіч. Прынамсі свай ўклад у развіццё ачычнага спорту ён унёс. У 1986 годзе Леанід Кабяк быў ўзнагароджаны ганаровым знакам за развіццё фізічнай культуры і спорту ў Рэспубліцы Беларусь. І ў яго нават ёсць рэцэпт, як зрабіць так, каб дзеці самі хацелі іці на ўрокі фізікультуры, а не прагуляць і іх зручнай магчымасцю. «На мой суб'ектыўны погляд, адзіны па фізічнай культуры ўвогуле варта скасаваць. Прышоўшы ўрок, адпрацаваў у сваё задавальненне, адчынуў, разгрукіў галаву пасля задач дві дыктантаў — і чымаловы пайшоў вучыцца дадаль. На ўроках фізікультуры траба не адзіны ставіць, а закладваць у дзецей фізічную падрыхтоўку і павышаць яе, наколькі гэта магчыма для кожнага вучня», — разважае настаўнік. Але далёка не ўсе гэта разумеюць, таму, глядзячы праду ў вочы, траба прызначыць, што фізічная культура неадачыняваецца. «У гэтым мы, настаўнікі фізікультуры,

вінаватыя. Мы самі дазволілі называць сябе фізікультура, таму што так працуюм. Можна, нам не хапае агульнага ўзроўню культуры, ды і ведаў таксама. Траба працаваць так, каб іце называлі не фізікрумом, а настаўнікам фізічнай культуры і здаровай. Мы ў вучылішчы так вызначылі: усё ўрокі важныя, але фізікультура важнішая. Чаму так? Таму што фізікультура — адзіны прадмет, які ёсць у праграме 1 да 11 класа. Ніякоды прадмет больш так не выкладаецца. І мям калегам траба самім пра гэта памятаць», — разважае Леанід Мікалаевіч. Вось ён і нагадавае ўласным рэкадамі. Урокі фізічнай культуры і здаровай, спартыўны секцыі, раённыя, абласныя і рэспубліканскія спаборніцтвы — разам са сваім падлічаным ім усюды ў ценры падзей. «Самая прыемна ў маёй рабоце — бачыць вынікі. Мы, настаўнікі, не адразу яго бачым. Але, калі да нас прыязджае ў госці моцны, фізічна развіты чалавек, выхаваны, удзельнік — найлепшага здавальнення не знайсці», — дзеліцца Леанід Мікалаевіч. «Я ніколі не думаю, што змогу адпрацаваць аж 50 гадоў. Але яны былі самымі рознымі яркімі падзеямі, падарылі мне мостаў цудоўных людзей, што працялі вельмі мукта. І ўсё гэта дзякуючы фізічнай культуры. У мям узраосце ў асоўны чыныячы успамінамі. А дзякуючы фізікультуры ў мяне вельмі шмат цёплых успамінаў».

Фота з асабістага архіва г. Баранавічы.

Дата

Стадыён «Дынама» святкуе юбілей

Найлепшы падарунак — яркія спаборніцтвы

Ён мае надзвычай багату гісторыю, яго сучаснасць неавергана насычаная. Яго ведаюць амаль ва ўсім свеце, у свеце спорту дакладна. Гэта, без перабольшвання, адзін з брэндзавых Беларусі. І гэта — Нацыянальны алімпійскі стадыён «Дынама», якому сёлета споўняецца 90 гадоў.

Гэты аб'ект з'яўляецца центрам прыцягнення жыхароў Мінска і яго гаццей. Ён бачыў мнства зорак спорту розных часоў. У 1951 годзе тут прайшоў чэмпіянат СССР па лёгкай атлетыцы. Стадыён, які і многія іншыя мінскія пабудаваны, значна падраўнуў у гады Вялікай Айчыннай вайны. Але да чэмпіянату яго паспелі аднавіць і правалі спаборніцтвы на высокім для таго часу ўзроўні. І гэта стала пачаткам слаўнай гісторыі — з таго часу спартыўныя форуму на «Дынама» пацякаюць ва ўсіх выдатныя ўражання. Таму сведчанне і матчывая сустрэча СССР — ЗША па лёгкай атлетыцы 1973 года. Тут у 1980 годзе прайшоў алімпійскі турнір па футболе. Менавіта на «Дынама» Александр Мядзведз заваліў апошнюю макоўскую алімпіяду. Німала слаўных момантаў у гісторыі стадыёна і ў XXI стагоддзі: у 2008 годзе БАТЭ сустрэўся з Ювентусам на дынамаўскім полі. Тут праходзіла першая матчывая сустрэча Еўропа — ЗША па лёгкай атлетыцы ў

2019 годзе, адкрыццё ІІ Еўрапейскіх гульняў у тым жа годзе. «Дынама» — аб'ект шматфункцыянальна. На стадыёне часта збіраюцца не толькі аматары спорту, але і музыкі. Гэта выдатная канцэртная пляцоўка, якую высокая цяньца зоркі беларускай і замежнай эстрады. У апошнія гады тут часта праходзіць летнія фестывалі розных кірункаў. А ў кіналаказы пад адрывам небам у апошні два гады мінчане пачалі называць «закахаўся». Аднак пануе на «Дынама» ўсё ж такі спорт, у прыватнасці лёгка атлетыка і футбол. Своеасаблівым падарункам да юбілею знакамтай арны стаў таварыскі матч футбольных зборных Беларусі і Расіі, які прайшоў 7 чэрвеня. На жаль, беларуская зборная не змог

ла зрабіць сваім аматарам падарунак і праіграваў з вынікам 0:4. Аднак у той дзень, асабліва перад матчам, стадыён зноў віраваў. На доўгачаканы матч (а нацыянальна зборная па футболе тры гады не выступала дома) сабралася больш за 21 тысячу чалавек. Арганізатары падрыхтавалі для іх сапраўднае шоу. На тэрыторыі каля стадыёна размясцілі дыжкі, фотозоны, фудкорты, правядзілася мнства футбольных акцыйнасуў для дзяцей і дарослых. Прадматчывае шоу з удзелам знакамтай артыстаў таксама дадало настрою аматарам. Атмосфера спартыўнага шава, музыка, дзіцячы смех і шчырыя надзеявалыкі — тое, што так пасуе любіммай ўсімі студыям «Дынама». І няхай так будзе і далей!

Напярэдадні

Чым будучь здзіўляць Гульні БРІКС

Беларускія спартсмены гатовы радаваць паслякам

Адзін з асноўных стартаў гэтага лета пачынаецца. 12 чэрвеня ў Казані адкрыцца Гульні краіў БРІКС. Сам турнір не новы: ўпершыню спаборніцтвы сарод краіў, які ўваходзяць у БРІКС, прайшлі ў 2017 годзе ў Індыі, затым форум прымалі Кітай і Паўднёвая-Афрыканская Рэспубліка. На гэтым тыдні адкрыцца чацвёртыя Гульні БРІКС. Кожны год арганізатары дапаўняюць праграму спаборніцтваў новымі відамі і дысцыплінамі, што робіць форум адметным. Арганізатары форуму ў Казані зрабілі гэта па максімуму.

Самая галоўная — адкрыты фармат спаборніцтваў. У Казані чакаюць калі тыя атлету больш чым з 60 краіў. Усяго яны разгруківаюць 387 камплектаў медалюў. Для беларускіх спартсменаў Гульні ў Казані стануць адным з галоўных стартаў гэтага сезону. Усяго ў праграму форуму 27 відаў. Нашы спартсмены будуць прадстаўлены ва ўсіх, акрамя акрабятываюча рок-н-рола. У напярэдні оклад зборнай Беларусі ўвайшоў каля 620 чалавек (у тую ліку судзіі, кіраўнікі, прадстаўнікі федэрацый). Спартсмен — каля 400 чалавек.

Аду з самых вярлікіх беларускіх каманд складаюць беларускія лёгкаатлеты — 81 чалавек. Сярод іх і лідары: Эльвіра Габрарэчна, Ірына Жук, Тацыяна Халадковіч, Аляксей Каткавец, Мацей Воўкаў і іншыя. З-за ранішняй міжнародных спартыўных арганізацый беларускія лёгкаатлеты не могуць выступаць на буйных міжнародных стартах, шлях на Алімпійскія гульні ў Парыжы ім таксама закрыты. Таму на Гульніх БРІКС яны збіраюцца паказаць усё, на што здольныя. Можна не сумнявацца, што на цэнтральным стадыёне Казані будзе напружанай.

Вяслярны беларускі дасант вядзасціць у Казані. У каманды па вясляніні на байдарках і каноя 34 чалавек, па акадэмічным вясляніні — 30. Паказваць клас плануецца прымы жаганае вясляніна на байдарках Марына Лівенчук і Волга Худзюкна. Паколькі мінчанскія спартсмены у жагачым вясляніні на байдарках у алімпійскім Парыжы таксама не чакаюць, у Казані Волга і Марына пакажуць, што страўш міжнародны спорт, адрылішы іх.

Беларуская спартыўная делегацыя будзе іхацець зоркаў беларускага спорту. Каманда пад нашым сцягам сабралася салідна. У Казані плануе выступіць бронзавы прызёр чэмпіянату свету па сінхронным плаванні — 2024 Васіліна Хандошка. На цяжкаатлетывы 2016 год выйдзе зборная прызёр Алімпійскіх гульняў 2012 Парыж Навума. Спаборніцтва па сама зборнае цяжывым чэмпіёніку свету Данііла Ждан і Анжэла Жылінская. Сёлета Казань стала центрам спартыўных навацый — у лютым тут прайшлі «Гульні будучыні», спаборніцтва па фізіятат-спорце. Многі кірунак аб'ядноўвае спорт разналі і віртуальны. І ён таксама будзе прадстаўлены на Гульніх БРІКС. У праграму ўвайдуць фізіятат баскетбол і фізіятат-футбол. Спачатку баталі на віртуальных пляцоўках NBA і FIBA адлеватна, затым — на рэальных. Мяркуюць, што гэта прыцягне больш моладзі. «Нашымі галоўнымі сапернікамі, мяркуюць, будучь расійскія спартсмены. Улічваючы вынікі «Гульні будучыні», канкурэнцыю складуць баскетбалісты з Сербіі. Насамрэч, цпер цяжка рабіць нейкія прагнозы, бо нашы каманды раней не выступалі ў спаборніцтвах па баскетбольным дэаверсворце. Таму здзіўляць могуць усе. Гэта для ўсё нова кірунка, мы ўсе звыклімы з віртуальнага баскетболам. Нават цяжка сарыентавацца, на што рабіць стаўку: на кіберчастку або на рэальны баскетбол. Але я не сумняваюся, што спаборніцтва будучь цяжка і прынесуць нашым спартсменам карысны досвед», — адзначае Настасся МАРЫНІНА, генеральны сакратар — выхаванчы дырэктар Беларускай федэрацыі баскетбола.

Матэрыялы паласы падрыхтавала Валерыя СІДЦКО.

На свае вочы

Ад гістарычнага мінулага да касмічнай будучыні

Чым здзіўляе Слуцкі краязнаўчы музей

Нагодой наведаць Слуцкі краязнаўчы музей стаў ідэяўні падарунку музею новай экспанатаў часоў Вялікай Айчыннай вайны ад сям'і Случань. Але ў самім музеі перш за ўсё пахваліся залай, прысвечанай космасу. Акрамя таго, выставіліся, што ўстаноў прызнана найлепшым раённым краязнаўчым музеем на Міншчыне за 2023 год. Не наведваць яго карэспандант «Звязды» проста не мог.

У Случань багатае мінулае. І перш за ўсё гэта адчуваецца, калі ўваходзіш у музей, які за гады сваёй існавання ператварыўся ў імагінатыву навуковаму ўстаноў. Тут вырашанае важнае даследчыцкае і творчыя задачы на створэнні высокапрафесійнага спецыяльнага, камплектаванага і вывучэння калекцыяў. Першымі экспанатамі, дарчыні, стала газета «Звязда» 1942 года выдання, а таксама лістоў падпольнай партызанскай друкарні, прадметы побыту і нацыянальнае адзенне.

Новыя экспанаты

Напрыканцы сёлётай вясны багату калекцыю Случанскага краязнаўчага музея паліўлі Алі экспанатаў часоў Вялікай Айчыннай вайны. Ёсць, як пра іх расказвае дырэктар Случанскага краязнаўчага музея Алена Гудовіч: «За старых партызан на нас глядзяць двое. Ён — брава ваявы з ганарлівым позіркам і шматлікімі ўзнагародамі на грудзях. Яна — прыгожая маладая жанчына з мілай, добрай усмешкай. Гэта Варфаламееў Іван і Чычкова Аляксандра. Іх партызанскія былі напісаны падчас Вялікай Айчыннай вайны невядомым мастаком, у дар Случанскаму краязнаўчому музею перадалі нашчадкі — унучка Таццяна Шаталава, праўнучка Ганна і прапраўнучка Уладзімір».

Партызанскія напісаны аловакі на звычайнай прасцейшай трынаццаці кіраўніцкай устаноў. Не жаць, які мастацтва не вядома. У кутку на адной з карцін ёсць толькі невялікі падпіс «М. Арчыс». Родныя Чычковых сказалі, што аўтар разам з іх продкам прыязджаў у адпачынак пасля шпітала. Па словах сям'і, карціны хутчэй за ўсё былі створаны ў 1942 годзе. «Яны толькі трапілі ў нашы фонды, таму навуковаму апрацоўку яшчэ не паспелі зрабіць. Магчыма, у хуткім часе навукава-фондавы адрэзкі і навуковы супрацоўнікі здобудуць больш інфармацыі...» — заўважае Алена Гудовіч.

Варфаламееў Іванавіч Чычковаў быў афіцэрам вайны. У часы Вялікай Айчыннай вайны ўдзельнікам Курскіх бітваў, Арлоўскай наступальнай аперацыі, эвакуацыі мірных жыхароў з блакаднага Ленінграда па Ладажкім вазеры, вывазленню Польшчы і Прагі. Вярнуўся дадому ў 1946 годзе. Пражываў у вёсцы Бокшычы Случанскага раёна. Працаваў у сельскай Савецкай, затым на Беларускай чыгуначнай. Выхавану двух дзяцей. Паішоў з жонкай у 1974 годзе. Пахаваны ў вёсцы Васіліцы.

Маёр Варфаламееў Іванавіч Чычковаў служыў у танкавых войсках. Паводле нашай інфармацыі, у дзіцячым вятрымаў стрыманае сур'езнае раненне і кантузію. Пасля выліску са шпітала яго разам з ад'ютантам адправілі ў вёску Бокшычы Случанскага раёна да жонкі на аднаўленне. Быў узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі і ордэнам Айчыннай вайны І ступені... — гэта пакуль усе, што могуч складзецца ў Слуцкім краязнаўчым музеі пра чалавека, выкава якога цяжка сродд экспанатаў. І гэта — толькі пачатак вялікай работы, якая стаіць за кожнай рэччу, што знаходзіцца тут на захоўванні.

Інтрэка наймалі настайнікаў з Еўропы! — распавядае Васіль Цішкевіч.

У розныя часы ў Слуцку пражывалі прадстаўнікі розных канфесій: іўдзеі, праслаўнаныя, католікі.

Герайчная

Зала «Вайна. Трагедыя. Памяць» прысвечана некалькім вайнам: з Напалеонам 1812 года, Першай сусветнай, міжкаванскай першай, Савецка-фінскай, Вялікай Айчыннай. У пачатку XX стагоддзя ў Слуцкім раёне нарадзіліся будучыя паэт, перакладчык і журналіст Акім Пятровіч Астрэйка і больш вядомы пад псеўданімам Анатоль Астрэйка. У суровыя дні барацьбы нашага народа супраць нямецка-фашысцкай захопніцкай Анатоль Астрэйка напісаў зборнік вершаў «Случкі поёс». Аўтар прысвечыў зборнік Слуцкім партызанам брыгады імя В. П. Чкалава.

«Анатоль Астрэйка напісаў некалькі дзясяткаў вершаў і зварнуўся да першага сакратара Случанскага падпольнага райкама партыі Іпаліта Канановіча з просьбай выдаць партызанскі зборнік... распавядае навуковы супрацоўнік Случанскага краязнаўчага музея Васіль Цішкевіч. — У 1943 годзе друкарня Случанскай падпольнай газеты «Народныя мсціўцы» выпусціла «Случкі поёс». Партызаны, якія вывалілі ў розных брыгадах Случанска злучэння, вельмі беражлі гэтае зборнік. Ніхто не вывара міндлага тэста з кнігі для таго, каб зрабіць самарукну».

Зборнік друкавалі ў вольны адвадзяныя фількі і плакатаў час. Случкі партызаны адбілі ў нямецкай захопніцкай паперы, знаходзілі фарбу, выкарыстоўвалі прадзвінныя матэрыялы. «Кніга стала зброяй з нямецкай прапаганды. Барсцба ідалогіі была важнай часткай вайны паміж нямецкімі акупантамі і савецкімі салдатамі і партызанамі... — адзначае Васіль Цішкевіч. — У нас ёсць экспазіцыя змяшчае, у якой партызаны-пад-

ны дзень — 30 чэрвеня — ён цяжка быў вывазлены. Сёння паўтара дзясятка вуліц горада носіць імяні Герою Савецкага Саюза, які прымалі ўдзел у барацьбе за вывазленне Случань.

У жніўні 1945 года фотакарэспандант газеты «Чырвоная Зорка» Аркану зрабіў здымак, на якім дзіцяці генерал-маёра Кузнякова вярталася з Германіі праз Слуцк. Случанне сустракалі героі з кветкамі. На фатаграфіі захаваны момант, дзе малады случанка ўручае салдату кветкі.

«Праз 78 гадоў, з усім нуднаю, на на фатаграфіі — гвардыі зьвяжкі Генадзея Красноў з дзіцяці Кузнякова. А мірная грамадзянка, якая дорыць яму кветкі — Валя Садоўская, — жыхарка Случань...» — расказвае імяні Васіль Цішкевіч.

Ёсць у Случкім краязнаўчым музеі адрэзкі, прысвечаныя вайне ў Афганістане. Па словах навуковага супрацоўніка, ветэраны той вайны цэна супрацоўніцтва неба на рускай мове. Гэта карта — унікальная рэч. Па ёй рускія маршкі пасля вучыліся хадзіць у мора... — дапаўняе навуковы супрацоўнік музея.

У кастрычніку 1903 года ў Слуцку нарадзіліся знакамцы Сямён Косберг. Ён узначальваў канструктарскае бюро ў Варонежы, якое займалася стварэннем вадакаснага ракетнага рухавіка, з сэрбразаным медалём мясцовага імязіна, на наступны год паступіў на фізіка-матэматычны факультэт Маскоўскага ўніверсітэта. Па заканчэнні навуальнай устаноў Вітольд, ад аднаго з найлепшых студэнтаў, запрасілі на працу ў гэты ж універсітэт... — працягвае экскурсію Васіль Цішкевіч.

З 1874 года ўраджэнец Случанска пачаў працаваць у астранамічнай абсерваторыі пры ўніверсітэце, а ў 1890 годзе ўзначальвае. На гэтай пасадзе вучоны прапрацаваў да 1916 года. Адным з першых пачаў укаваць фатаграфію ў астраномію. Заснаваў Маскоўскую школу астрафотаметрыі. У 1887 годзе пачаў будаваць фотаметр (на аснове фотаметра Цэльнера), з якім выканаў шэраг даследаванняў, вызначыў зорныя велічыні і склаў каталогі зорак у калепарнай вобласці.

«Адны з вуйнікуноў знакамцы Случанскай гімназіі былі Ілья Капеліч, які па ўказанні Пятра І стварыў першую карту зорнага неба на рускай мове. Гэта карта — унікальная рэч. Па ёй рускія маршкі пасля вучыліся хадзіць у мора...» — дапаўняе навуковы супрацоўнік музея.

У кастрычніку 1903 года ў Слуцку нарадзіліся знакамцы Сямён Косберг. Ён узначальваў канструктарскае бюро ў Варонежы, якое займалася стварэннем вадакаснага ракетнага рухавіка, з сэрбразаным медалём мясцовага імязіна, на наступны год паступіў на фізіка-матэматычны факультэт Маскоўскага ўніверсітэта. Па заканчэнні навуальнай устаноў Вітольд, ад аднаго з найлепшых студэнтаў, запрасілі на працу ў гэты ж універсітэт... — працягвае экскурсію Васіль Цішкевіч.

Касмічная

Случкі краязнаўчы музей адзіны ў Беларусі, дзе ёсць касмічная зала «Шлях да зорак». Яе адкрывае адыёлюс 1 снежня 2022 года. Багатая экспазіцыя аглядае пра ўклад ураджэнца Случань у справу асваення космоса, пачынаючы ад задоўга да палёту Марыны Віслюкавай.

«Случкі краязнаўчы музей — адзіны з раённых музеяў Беларусі, які паднісаў дагавор аб супрацоўніцтве з музеем-запаветнікам Ю. А. Гагарына, які ў горадзе Гагарын (Смаленская вобласць Расійскай Федэрацыі) мы праводзім культурна-

мававы мерапрыемствы, звязаныя з асваеннем космоса, не толькі па святах. Непасрэдна ўдзел у падрыхтоўцы і запусту першага штучнага спадарожніка Зімілі браў таксама ўраджэнец Случань — генерал-палкоўнік Канстанцін Герчыч. Ён прайшоў швей шлях ад артылерыста да камандзіра ракетнай арміі. Яго ўклад у развіццё касманатыву вельмі значны. Пры ім усталявалі першыя ракетныя комплексы, стартаваў першы спадарожнік — працягвае экскурсію.

У чэрвені 1957 года палкоўнік Герчыч накіраваў на палігон № 5 (так тады называліся «Байконур»), дзе на пасадзе начальніка штаба ён удзельнічаў у запусту першага ў свеце штучнага спадарожніка Зімілі. А ўжо праз год стаў начальнікам «Байконура». Пад камандаваннем Канстанціна Герчыча апрацоўваліся зноўныя варыянты балістычных ракет, існа падрыхтоўка да запусту касмічных караблёў «Усход» у пятавальных варыянтах. У 1972 годзе ён стаў камандуючым 50-й Смаленскай ракетнай арміі.

У 80-я гады яшчэ адзін ўраджэнец нашай зямлі — генерал-лейтэнант авіяцыі Юрый Жукаў на працягу сямі гадоў узначальваў касмадору Случань. Пры ім была пабудавана стартовая пляцоўка, дастаўлена і запущана Міжнародная касмічная станцыя «Мір», — працягвае Васіль Цішкевіч.

15 лістапада 1988 года ў Слуцкі Юры Жукаў пуском касмічнай праграмы савецкай шматразовай транспартнай касмічнай сістэмы «Энергія» — «Буран». Пры ім адпрацоўвалі і новую ракету-носіць «Зеніт», выконвалі пятавальных палёты па праграме «Інтэркосмас». Менавіта «Байконур» стаў яго апошнім месцам службы, там у 1989-м генерал-лейтэнант Юрый Жукаў падар паарт аб адстаўцы.

Канстанцін Давідоўскі з вёскі Ізбудзічы Случанскага раёна быў штурманам у складзе экіпажа «Месяцоход-1». У сакавіку 1971 года, каб павялічыць вынашчэнне, якія ажыццяўлялі інжынерны і тэхнічны забеспячэнне, з Міжнародным жаночым днём, ён разлічыў маршрут так, каб месцаход вылісаў коламі на месячным грунце «Саваяківа». Але з-за недахопу энергіі слова «саваяківа» напісаць не ўдалося, наколькі месцаход працаваў ад сонечных батэары, а падзарадка павіна была адбыцца з усходам сонца. Лічба атрымалася вайкай — стаметровай. Экіпаж астраграфаванага тварэнне сваіх рук і прадзманстраваў супрацоўнікам. Ён падарыў Случанскаму краязнаўчому музею бяспечныя здымкі з месца.

«Экспурыі праводзім даволі часта. Летас — 500, сёлета, на канцы вясны... — былы за 150, — дзеліцца з нас Васіль Цішкевіч. — Гэта нас прыходзіць не толькі з усяй Беларусі, але і з замежжя. Турыстам часта прапачаў маршрут Слуцк — Салігорск, у які абавязкова ўваходзіць наведанне Случанскага краязнаўчага музея».

У 2022 годзе Мінскі мастацкі камітэат за афармленне Случанскага краязнаўчага музея атрымаў дыплом першай ступені. Па выніках 2023 года Случкі краязнаўчы музей быў прызнаны найлепшым раённым краязнаўчым музеем Мінскай вобласці.

Данііл ХМЯЛНІЦА, фота аўтара, г. Слуцк.

Мы яшчэ не залячылі раны...

У Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя Яўкі Коласа НАН Беларусі праішоў міжнародны круглы стол «Ваенная проза: вытокі, залючыце, імяны», прымеркаваны да 80-годдзя вывазлення Беларусі. Яго арганізатарамі выступілі Інстытут літаратуразнаўства імя Яўкі Купалы Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі і Санкт-Пецярбургскі дзяржаўны ўніверсітэт.

Як заўважыў падчас адкрыцця круглага стала дырэктар Цэнтра даследаванняў беларускай культуры імя Яўкі Коласа НАН Беларусі Іван Чычкова, у гісторыі беларускага народа было шмат складаных выпрабаванняў, але менавіта ў часы Вялікай Айчыннай вайны ён панес найбольшыя страты — людскія, матэрыяльныя, духоўныя: «Мы яшчэ не апомніліся, яшчэ не залчылі раны вайны, якія адчуваем тут і зараз». Такія тэмы застаюцца актуальнай і ў нашы дні. З часам нават адбываецца больш глыбокае, аб'ёмнае, поўнае асэнсаванне трагедыі, што асабліва праяўляецца ў дакументальнай прозе. Адкрываюцца старыя, пра якія раней не прынята было расказваць. Напрыклад, становяцца вядомымі гісторыі людзей, якія прымушова вывазілі на работы ў Германію. Працягваюцца запісы сведчанняў, у Нацыянальнай акадэміі нова ствараецца «Народныя летаніцы».

Вытокі ваеннай прозы

Важкі ўнёсак у асэнсаванне і асэнсаванне вайны робіць пісьменнікам. У першыя дні вайны, калі многія людзі не разумелі, што адбываецца, пісьменнікі сталі ідэяўна натхняльнымі, заклікалі арганізаваныя партызанскія атрады абараніць сваю зямлю, культуру, краіну, блізка. Многія ўступілі ў шэрагі барацьбы з фашызмам, сродкі іх — Кандрат Баранка, Васіль Быкаў, Іван Навуменка, Аляксандр Аляксееў, Аляксей Савіч, Аляксей Плісін. Тое, што пісьменнікі былі на перадавай вайны, сведчыць аб ролі літаратуры ў жыцці грамадства.

Падчас круглага стала выданыя вучоныя Беларусі і Расіі ўздзімалі рэаліі пачатку, звязаныя з ваеннай прозай. Адна з іх, агучанае прафесарам кафедры

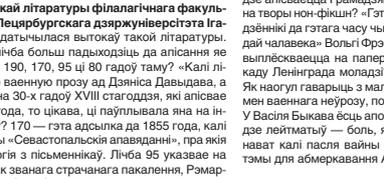
набывае іншы характар. Ці можна ўявіць, каб так паказваў вайну Сіманаву ў 1945 годзе ці Віктар Некрасаву «У ахопах Сталінграда»? Відаць, раней така праўда, калі людзі вывалілі, была не да часу.

Цікава прасачыць, як мяняліся падходы канкрэтных аўтараў да ваеннай тэмы. Так, Васіль Быкаў пісаў па-беларуску, насяляў сам сябе перакладчыкам і некаторыя творы пісаў па-руску. «Ці ёсць розніца паміж Быкавым беларускім і рускамоўным? — запитуе Ігар Ігуч.

«Юе калегіа, таксама прафесар Санкт-Пецярбургскага ўніверсітэта Аляксандр БОЛЬШАЎ, прапанаваў параважыць, ці мог на мірнай ваеннай прозе паўплываць такі твор, як «Ціх Дно» Міхаіла Шлохавца, дзе апісваецца Грамадзянскае вайна. А ён разгаварыў на творы «но-фікшн»? Гэта ж хвалява аб'яўляльнае дзёнікі да гэтага часу чытаць цырка. Як быць з «Асады чалавека» Волгі Фрыдэнбер? Гэтым бодем, што вылісваецца на паперу? Як расказваць пра блакаду Ленінграда моладзі? Як дэпартаваць матэрыял? Як наагул гаварыць з моладзю пра вайну, пра феномен ванагнага неруру, пастраўматычнага сіндрому? У Васіля Быкава ёсць апавесць «Мёртвым не бальш», дзе лейтантаў — боць, які мучыў галяўнага героя, нават калі пасля вайны мінла 20 гадоў... — задаў тэмы для абмеркавання Аляксандр Большаў.

ЛІТАРАТУРА, ЯКІ ДАПАМАГАЛА ВЫЖЫЦЬ

Задачы аддзела тэорыі і гісторыі літаратуры Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Ганна КІСЦЬЦІНА падзялілася на гэты конт сваім выказаннем, калі яна абмяркоўвала з моладдзю «Блакадныя кнігі» Алякса Адамовіча і Данііла Гранаіна. «Мы гаварылі пра філасофію выжывання. Было пытанне, чаму Ленінград выстаўляў і дзякуючы чаму трымаліся людзі. Адкажам больш у прамове, якую напісаў Адамовіч. Ён доўга шукаў адказ на пытанне, што застаўся жывым. І пазначыла ўрокі, якія можна вынесці з «Блакаднай

Гісторыі рускай літаратуры філагалічнага факультэта Санкт-Пецярбургскага дзяржаўнага ўніверсітэта Ігар Ігуч.

кнігі». Адазін з пунктаў — гэта жыць голас Волгі Бергольцы. Выжылі ты, хто сплужаў яе перадачы па радыё, які адчуваў сваю сувязь са светам, дзе нехта яшчэ займаецца кіслародам, літаратуры, піша напісаны, і самі пачыналі пісаць. Так, гэта былі і школа падтрымкі і нават догляд за сабой. Тое заставаўся чалавекам, дабаў пра гігіену і клапаціўся пра іных, жыццё. Іоўчыц рэчы, паказаныя ў ваеннай прозе, перш за ўсё ў «Блакаднай кнізе», якія актуальныя ў любы час, цікавыя сучаснаму маладому чалавеку. Сёння моладзь жыве ва ўмовах, калі воіны ідуць папольва, а не толькі на стэронах цяжка. Яны цудоўна гэта ведаюць і разумюць, што, магчыма, заўтра ім спатрэбіцца гэтыя парадзі падтрымкі, сабрэства, смеласці, руху (ці рухаўся, той выжыў). Трэба і быць прымушана задумвацца пра тое, што яны могуч застацца ў любы момант без вады, ежы, магчыма, гэта будзе звязана не з вайной, а напрыклад, з экалагічнымі катастрофамі.

Галоўны навуковы супрацоўнік аддзела тэорыі і гісторыі літаратуры Югэн ГАРАДЦІНСКІ ўпоўняе, што найбольш уклад у асэнсаванне ваеннай тэмы ўнесла літаратура XX стагоддзя. І найперш аўтары, якія прайшлі праз выпрабаванні, адчулі ўсе жахі Вялікай Айчыннай.

А ўжо новыя пакаленні (а тэма вайны прыцягвае і сучасных аўтараў) шукаюць свае падыходы. Некалкі гадоў прафесар кафедры беларускай і рускай філагаліі Віцеслава дзяржаўнага ўніверсітэта Алена КРЫКЛІВІЦ займаецца вывучэннем ваеннай прозы, напісанай на працягу апошняга дзесяцігоддзя тымі, хто не ваяваў. Да гэтай тэмы звяртаюцца людзі, якія чылі вайну ў дзіцстве, у выдвасце «Чатыры выжылі» нават выходзіла цэлая серыя «Дзеці вайны». Я правіла, і творцы стварэння на аснове асабістых перажыванняў. Сучасныя аўтары працягваюць традыцыі маштабнай прозы (як у Сіманова «Жыць і мёртвыя», Астафьева «Праклятыя і забіячкі»). Тут можа заглядзе раманы Уладзіміра Кіраўлева «Ваіна», Мікалая Чаргіна «Аперцыя К-Грому», дзе дакументальная аснова злучаецца з культурнымі імплікацыямі.

